

Інститут історії України Національної академії наук України
Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського
Національної академії наук України
Центр пам'ятокознавства Національної академії наук України
та Українське товариство охорони пам'яток історії та культури
Центральний державний історичний архів України, м. Київ
Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник
Національний музей історії України

РЕЧІ І ОБРАЗИ

Матеріали конференції

**«Спеціальні історичні дисципліни в
контексті “речового” та “візуального”
поворотів європейської гуманітаристики»**

(4 жовтня 2019 р., м. Київ)

Київ–2020

УДК 930-2

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Інституту історії України Національної академії наук України
(протокол № 2 від 27 лютого 2020 р.)*

Упорядники:

Світлана БЛАЩУК, Геннадій БОРЯК, Ольга КОВАЛЕВСЬКА

Відповідальний редактор

Ольга КОВАЛЕВСЬКА

Речі і образи: матеріали конференції «Спеціальні історичні дисципліни в контексті “речового” та “візуального” поворотів європейської гуманітаристики» (4 жовтня 2019 р., м. Київ) / відпов. ред. Ольга Ковалевська ; упоряд. Світлана Блащук, Геннадій Боряк, Ольга Ковалевська. Київ : Ін-т історії України Національної академії наук України, 2020. 368 с. : іл.

ISBN 978-966-02-9230-7

До збірника матеріалів конференції увійшли праці провідних вчених та молодих дослідників, музейних та архівних працівників, які були виголошені у вигляді доповідей під час конференції «Спеціальні історичні дисципліни в контексті “речового” та “візуального” поворотів європейської гуманітаристики» (4 жовтня 2019 р., м. Київ). Зміст представлених досліджень розкриває сучасний стан розвитку спеціальних галузей історичних наук, джерелознавчих та візуальних студій, проблеми теорії та практики СІД, пам’яткоохоронної праці, музейної та архівної репрезентації джерельної бази історії України.

Збірка розрахована на фахівців у галузі спеціальних галузей історичних наук, музейних та архівних працівників, викладачів, аспірантів та студентів ВНЗ гуманітарного профілю.

УДК 930-2

За сприяння Фонду Катедр Українознавства (США)

ISBN 978-966-02-9230-7

© Автори статей, 2020

© Інститут історії України Національної академії наук України, 2020

ЗМІСТ

Передмова	7
-----------------	---

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Речові та візуальні джерела у загальній джерельній базі історії України: очевидне та неусвідомлене (<i>Георгій Папакін</i>)	11
Візуальні студії в Україні як відповідь на виклики «візуального повороту» європейської гуманітаристики (<i>Ольга Ковалевська</i>)	20
Спеціальні історичні дисципліни як підсистема історичної науки (<i>Ярослав Калакура</i>)	40
Пам'яткознавство як спеціальна історична дисципліна (<i>Леонід Гріффен, Олена Титова</i>)	54

СЕКЦІЯ І

Теоретичні та методологічні проблеми спеціальних історичних дисциплін; питання сучасної класифікації матеріальних та візуальних / іконографічних джерел; методи та прийоми спеціальних галузей історичної науки

Михайло Грушевський у світлі карикатур: методологічні проблеми інтерпретації та історіографічна практика (<i>Віталій Тельвак</i>)	65
Візуальна складова в нумізматичному дослідженні (<i>Ірина Хромова</i>)	79
Основні проблеми і завдання сучасних класифікацій історичної холодної зброї (<i>Денис Тоїчкін</i>)	84
Методика аналізу структури і обсягу одиниць вагових систем в історичній метрології (<i>Андрій Зубко</i>)	95
До наукового значення монетних знахідок (<i>Георгій Козубовський</i>)	104
Тогочасні підробки монет Російської імперії у зібранні Національного музею у Варшаві (<i>Андрій Бойко-Гагарін</i>)	110
Публікація комплексу джерел з історії Всеукраїнського музейного містечка на засадах Linked Data (<i>Анастасія Чередниченко</i>)	116

СЕКЦІЯ 2

Роль спеціальних історичних дисциплін у розвитку сучасної історичної науки

Джерелознавчі та візуальні особливості міських карт України (на прикладі «Атласу українських історичних міст») (<i>Мирон Капраль</i>)	123
Роль філокартії у розвитку сучасної історичної науки (<i>Ірина Паур</i>)	135
Гамаліївський Свято-Харлампіївський монастир та його пам'ятки у фокусі спеціальних історичних дисциплін (<i>Ольга Ковалевська</i>)	144
Роль речових та візуальних джерел у генеалогічному дослідженні (<i>Валерій Томазов</i>)	161
Археографія як доповнена реальність (<i>Олександр Маврін</i>)	174
Маргіналістика в музейних дослідженнях (на прикладі антикварних видань із книгозбірні Національного музею історії України) (<i>Тамара Куцаєва</i>)	183
Речові джерела фондової колекції Музею видатних діячів української культури в контексті дослідження теми «Іван Франко і Київ» (<i>Ольга Гураль</i>)	191
Літургійні предмети як об'єкт дослідження (<i>Олена Сергій</i>)	202

СЕКЦІЯ 3

Інформаційний потенціал візуальних джерел; технології вилучення інформації з матеріальних та візуальних джерел

Новий ієротопічний підхід як ключ для прочитання інформації Києво-Печерського патерика (<i>Мар'яна Нікітенко</i>)	213
Іконографія Миколи Костомарова (<i>Ольга Гончар</i>)	221
Фотографії учасників бою під Крутами (<i>Віталій Скальський</i>)	230
Музейна іконографія як напрямок дослідження історії гуманітаристики (на прикладі візуального наративу міжвоєнного Києва) (<i>Анна Яненко</i>)	243
Креолізовані тексти періоду Другої світової війни в медіалізованій культурі сьогодення (<i>Олександр Маєвський</i>)	255
Фотодокументи та речові джерела в архівно-слідчих справах 1920–1950-х рр. (<i>Ярослав Тинченко</i>)	264

Візуальні матеріали як джерело дослідження повсякденності
вихованців дитячих будинків УРСР 1945–1950-х рр. (*Ірина Безлюдна*) 278

СЕКЦІЯ 4

Репрезентація інформаційного потенціалу матеріальних та візуальних джерел музеями, бібліотеками, архівами

Я. Я. Волошинський – збирач мінц-кабінету Університету
св. Володимира (1852–1865) та Дергиман – колекціонер:
історія придбання колекції (*Зінаїда Зразюк*) 293

Деякі аспекти комунікації аудіовізуальних архівістів
з колекціонерами (на прикладі Центрального державного
кінофотофоноархіву України імені Г.С. Пшеничного)
(*Олена Косенко*) 303

Пам'ять про гетьмана Івана Мазепу в Києво-Печерській лаврі
у XVIII ст.: «речове»/«візуальне» прочитання, експозиційні
перспективи (*Оксана Прокоп'юк*) 311

Шість гаптованих фелонів 1720-х рр. з ризниці
Успенського собору Києво-Печерської лаври: обставини
виготовлення елітного комплексу (*Аліна Варивода*) 326

Роль контекстних метаданих у розширенні доступу
до аудіовізуальних джерел (з архівної практики)
(*Тетяна Ємельянова*) 335

Відбір і використання документів фонду «Києво-Печерська лавра»
(Центральний державний історичний архів України, м. Київ)
для музейних цілей як маркер інформаційних запитів часу
(*Костянтин Крайній, Ольга Крайня*) 342

Аудіовізуальні документи як складова автобіографічного
синергену: інформаційний потенціал, принципи
і способи репрезентації (*Людмила Касян*) 350

Музей Івана Мазепи: напрямки репрезентації
архівних джерел (*Ганна Філіпова*) 359

Денис Тоїчкін
канд. іст. наук, старший науковий співробітник
відділу спеціальних галузей історичної науки та електронних
інформаційних ресурсів Інституту історії України Національної
академії наук України (м. Київ, Україна)
e-mail: denisvt68@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0433-8335

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ І ЗАВДАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ЗБРОЇ: ВІД ІСТОРІЇ ДО СУЧАСНОСТІ

У статті автор виконує стислий хронологічний й тематичний огляд історії типології історичної зброї, демонструє недоліки ранніх класифікацій, показує, як з часом змінювалось фахове коло класифікаторів зброї. Дослідник окреслює актуальні проблеми сучасної зброєзнавчої типології, а також ділиться власними напрацюваннями у зв'язку з дослідженнями загальної типології холодної зброї. У добу активного розвитку міждисциплінарних та спеціальних історичних досліджень, зброя – є одним з найкращих полігонів для відпрацювання методів систематизації матеріалу.

Ключові слова: зброєзнавство, типологія, класифікація, історична зброя.

Серед фахівців спеціальних історичних дисциплін взагалі і зброєзнавства зокрема, проблема типологій і класифікацій джерельного матеріалу завжди була однією з найбільш деатованих. Відтак, метою цієї статті є виконати стислий хронологічний й тематичний огляд історії класифікації історичної зброї, а також поділитись нашими напрацюваннями у зв'язку з дослідженнями холодної зброї періоду раннього нового часу.

Серед історичних джерел зброя є мабуть найбільш складним – як у зв'язку з великою кількістю аспектів дослідження (а відтак і високим ступенем міждисциплінарної інтеграції) так і, відповідно, різноманітних класифікаційних схем. Вочевидь, у залежності від акценту дослідження зброї, класифікувати можливо не тільки її конструкцію, функціональні особливості, робочі частини за різними параметрами, але й елементи декору, матеріали, врешті й самі ремісничі техніки. Через таке величезне дослідницьке поле не можемо вести мову про єдину універсальну систематизацію, здатну охопити все, що стосується вивчення зброї.

Нерідко в історичних дослідженнях класифікацію плутають з типологією. Згідно з відомим «Археологічним словником» У. Брея і Д. Трампа [2,

с. 245], *типологія* – є вивченням та систематизацією *форми* артефактів. І вже у ході наступної *класифікації* (об'єднання об'єктів у групи за формою) вирішуються конкретні завдання побудови *типологічних рядів*. На їх основі, нові знахідки описують посиленням на вже існуючий тип. Виділяють також *серіацію*, у ході якої типологічні ряди будуються не тільки з метою систематизації, але, насамперед, для пояснення розвитку форми предметів. Принципи серіації кладуть в основу створення масштабних музейних експозицій, відтак саме напрацювання археології стали одними з найважливіших підвалин пізнішої музейної методології.

Так, саме археологи вперше почали робити історичні висновки на основі аналізу форми артефактів. Перші класифікатори з'явилися ще у початковий період розвитку науки, коли археологія, колекціонування та музейна справа становили спільне наукове поле. Так уже у XIX ст. почали з'являтися різноманітні схеми за якими перші дослідники упорядковували ранні знахідки старовинної зброї.

Ці ранні спонтанні спроби виглядали як хаотичний набір елементів класифікації та серіації без єдиного класифікаційного критерію, так би мовити «на глазок». Так, дослідник історії зброї П. фон Винклер у своєму відомому комплексному дослідженні розташував джерельний матеріал за хронологією для демонстрації розвитку історичної зброї, але класифікував її за різними критеріями. Зокрема мечі періоду бронзи дослідник об'єднує у 5 типів, кожен з яких виділяється на основі іншої ознаки, як-то способу кріплення руків'я до клинка, форми й довжини леза, форми верхів'я тощо [3, с. 42–43].

Приблизно у той саме час Д. О. Клеменц, описуючи археологічні матеріали Минусинського музею 1886 р., об'єднав знахідки у десятки рівноцінних груп, навіть не виокремивши зброю в окремий клас артефактів. Кожна ж підгрупа зі зброєю виділена за різними критеріями [4, с. 147–166].

Звісно, що подібні класифікації дозволяли упорядковувати матеріал тільки в самих загальних унеможливаючи більш глибокий аналіз. Наприкінці XIX ст. відбувалося стрімке накопичення археологічних артефактів і перед дослідниками врешті постало завдання розробити універсальні класифікаційні методи, спільні підвалини для розгортання масштабної наукової діяльності. Зауважимо, що вже у XIX ст. у Європі працювали дослідники, які почали розробляти такі методик, проте тільки у першій половині XX ст. були створені класифікаційні схеми, які базувалися на чітких формальних ознаках та коректно виділених класифікаційних критеріях. У цей період було видано чимало передових праць з типологіями, серед яких виділяються дослідження Я. Петерсона (класифікація мечів вікінгів за формою верхів'я) [5], Е. Бемера (класифікація мечів періоду Великого переселення народів за сукупністю морфологічних характеристик) [9]. Ці та інші дослідники почали обмежувати матеріал чіткими хронологічними рамками і типологізувати його за певною, найбільш характерною ознакою, будуючи зразкові типологічні ряди, які пізніше стали загальноприйнятою зручною основою для роботи інших

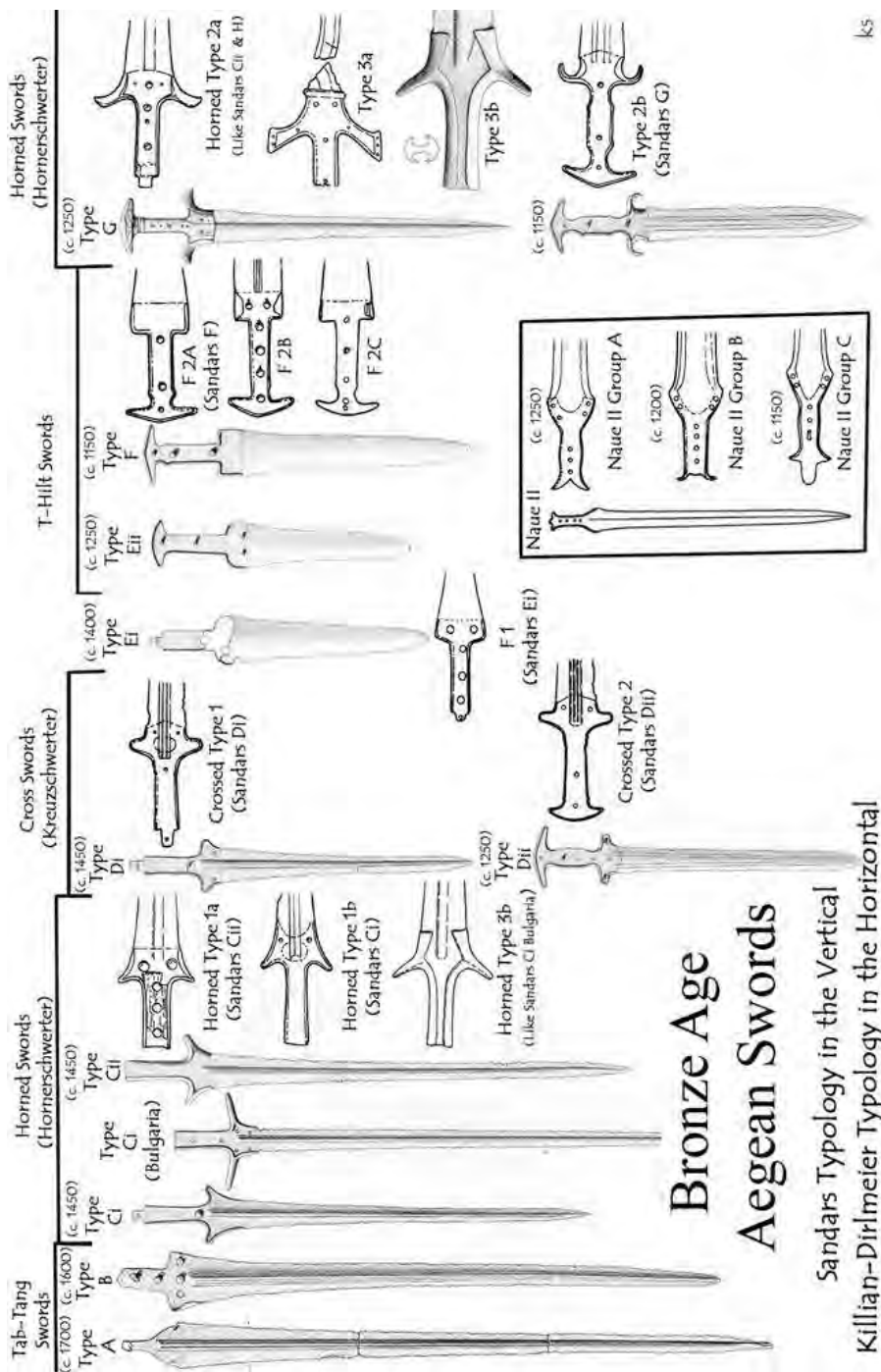
дослідників. Відтак, засновані археологами типологічні напрацювання першої половини ХХ ст. залишаються, мабуть, найбільш затребуваними. Чимало створених у той період класифікацій отримали розвиток у дослідженнях наступників. Вже класичними стали типології бронзових мечів Н. Сандерс (Іл. 1) [15], та середньовічних А. Гейбіга (Іл. 2) [11]. І все ж, нині, через міждисциплінарну природу сучасних досліджень, археологічні класифікації підхопили музейники, історики мистецтва, та надзвичайно широкий спектр дослідників різноманітних галузей історичної (і не тільки) науки. Більше того, чимало з них розпочали покращувати здобутки археологів та навіть розробляти власні класифікації. Так дослідникам мечів середньовіччя та раннього нового часу добре відома класифікація Е. Окшотта – художника і колекціонера (Іл. 3) [14], яка, попри всі недоліки, досі залишається однією з найбільш поширених у науковій спільноті.

Спроби «неархеологічних» типологій мають свою давню історію. Першими стали розробки німецького мистецтвознавця й колекціонера А. Демміна [10] та австрійського музейника В. Бехайма [1] ще в останній чверті ХІХ ст. – періоді стрімкого розвитку музеїв та формування й дослідження державних і приватних колекцій. Зазначені дослідники вперше систематизували зброю не тільки за формою, але й конструктивними ознаками, хоча тоді ці критерії не були виділені чітко. Так були засновані найбільш базові типологічні ряди історичної зброї: виділені вогнепальна та холодна і диверсифіковано менші класи, як-то мечі, булави тощо.

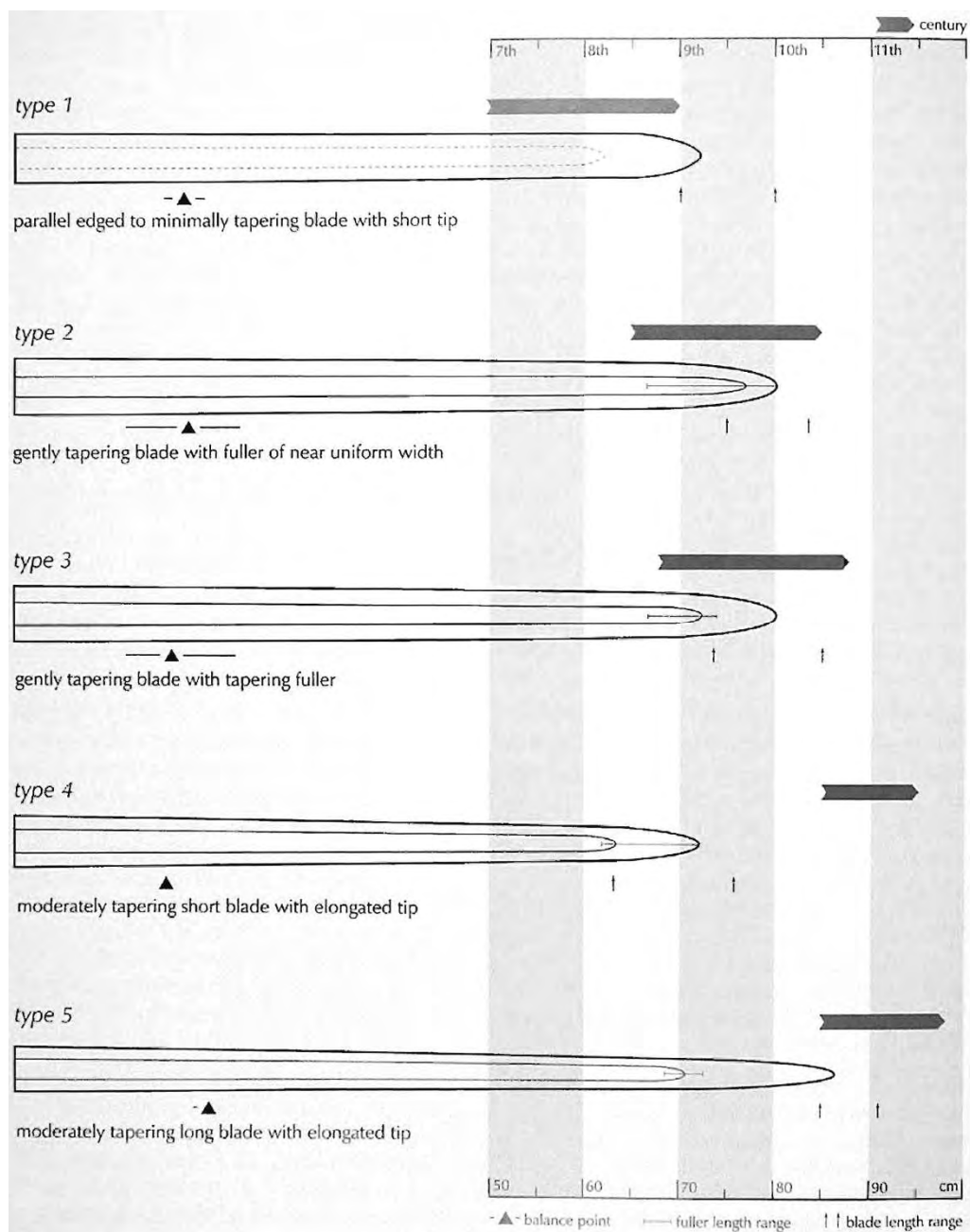
Трохи згодом, у першій третині ХХ ст., розпочались активні вправи у *серіації*. Так, на тлі сплеску популярності польського зброєзнавства, знаний дослідник С. Мейєр [13] дослідивши значний обсяг музейного матеріалу, уклав схему розвитку шабельних ефесів у Польщі (Іл. 4).

Ще на початку ХХ ст. дослідники виявили, що для пояснення походження артефакту існує чимало інших способів систематизувати матеріал за критеріями, що не мають безпосереднього відношення до форми чи конструктивних особливостей. Звичайно, це вже стало пріоритетом представників інших галузей історичної науки – насамперед істориків мистецтва. Зокрема відомий польський мистецтвознавець Т. Маньковський почав виділяти групи холодної зброї на основі декору – орнаментики та написів [12], з'явилися класифікатори, які досліджували тавра, гербові зображення та інші елементи декору на зброї. Від того часу внесок мистецтвознавців та фахівців спеціальних історичних дисциплін у дослідження давньої зброї виріс в рази.

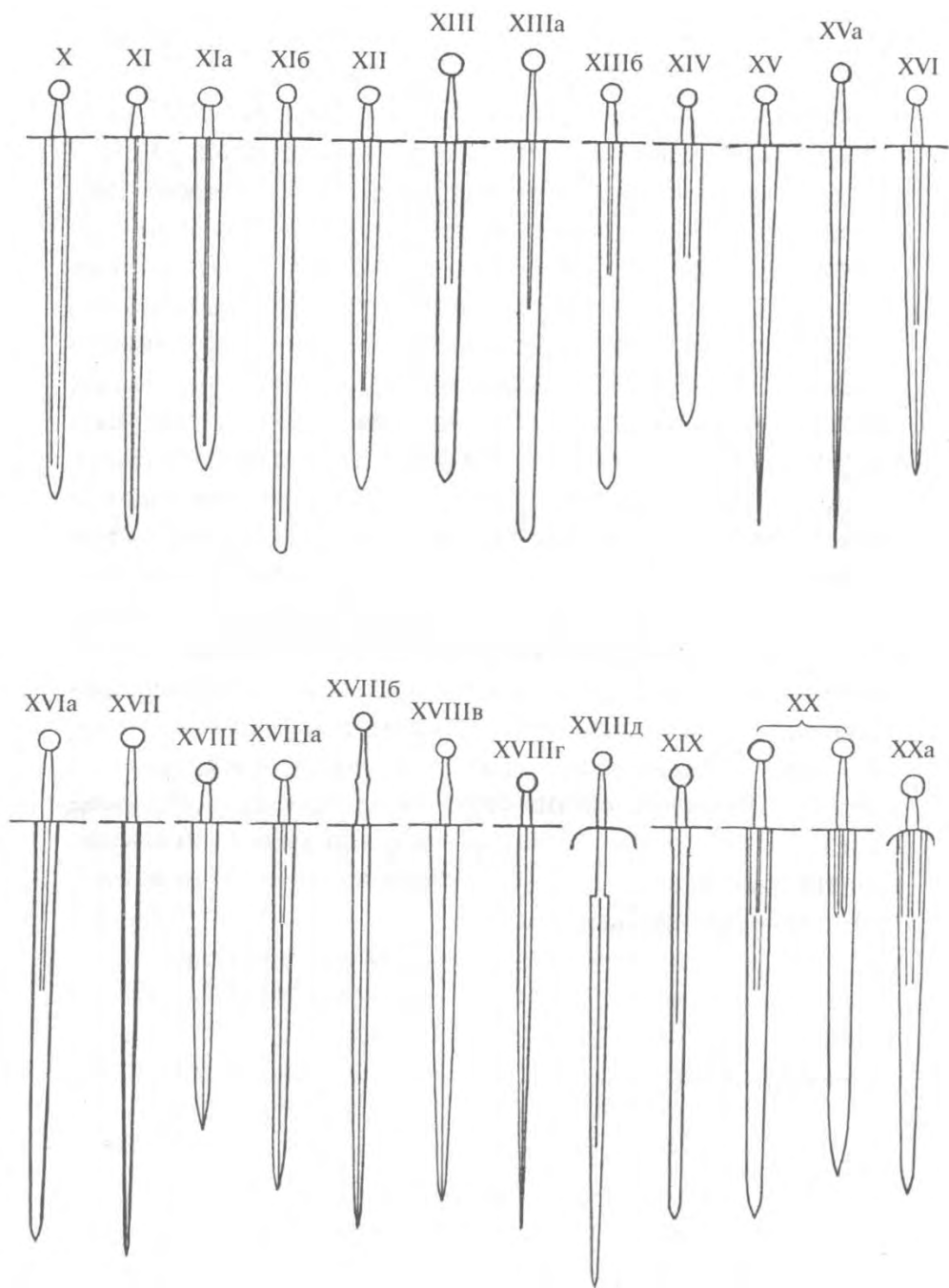
Звернемо увагу також на періодичні спроби окремих науковців повернутися до ідеї створення єдиної глобальної класифікації зброї, яка б охоплювала весь світовий матеріал і підходила б для вирішення найширшого спектру наукових завдань. Останнє з таких глобальних досліджень належить перу російського дослідника Б. Трубнікова, який створив класифікацію подібну до УДК (умовно-десятькової класифікації) на основі надзвичайно детальної, розробленої ним багаторівневої схеми здатної, за задумом автора,

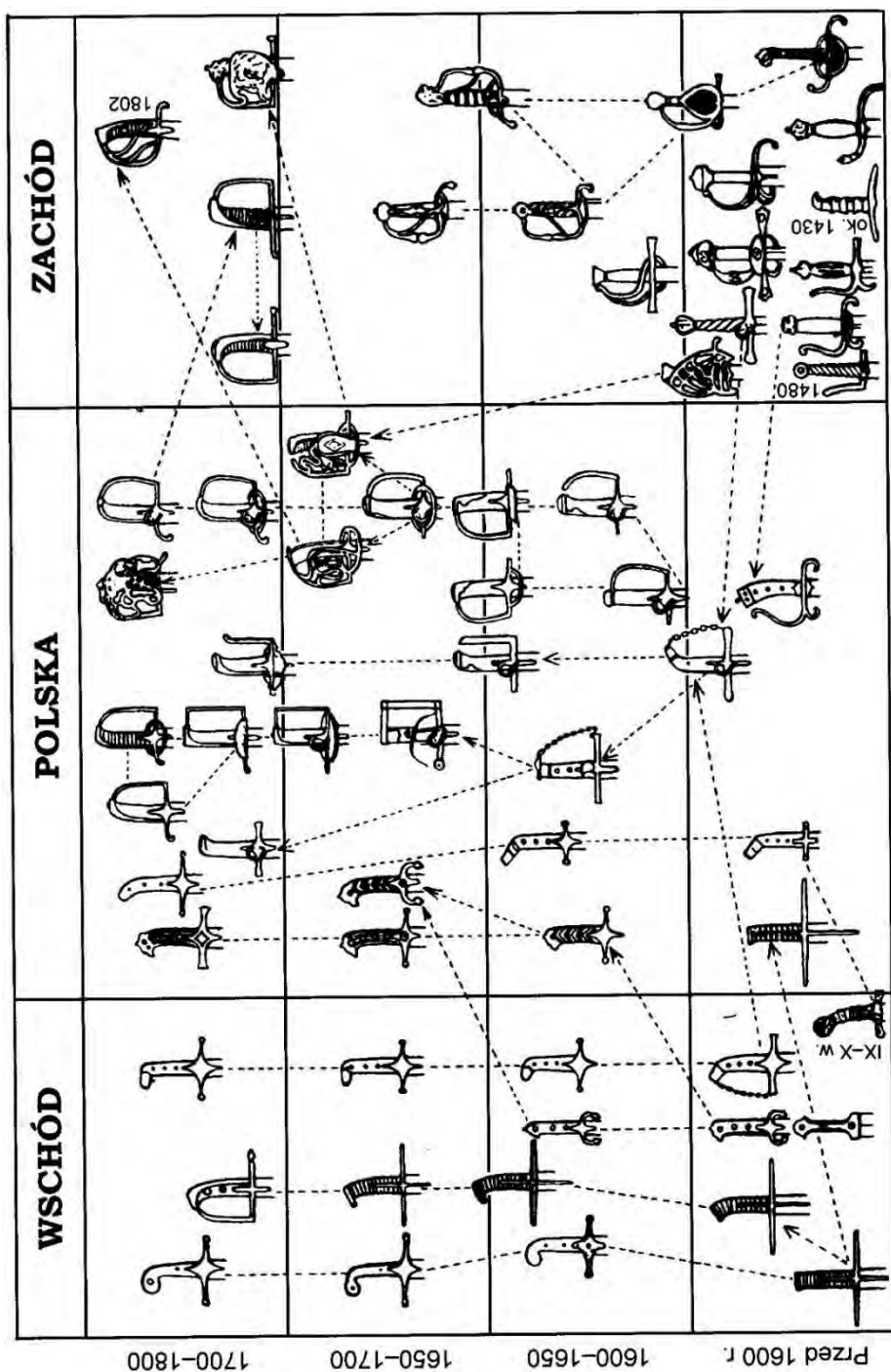
Іл. 1. Типологія античних бронзових мечів Н. Сандерс.
Зведена таблиця на основі джерела [15]

Іл. 2. Типологія середньовічних мечів А. Гейбіза [Peirce I., Oakeshott E. R. *Swords of the Viking Age* / Ian Peirce, Ewart Oakeshott. Woodbridge: Boydell Press, 2007. P. 22–23]

*Лл. 3. Класифікація мечів Е. Окшотта Зведена таблиця на основі джерела
[Oakeshott E. R. Records of the Medieval Sword / Ewart Oakeshott.
Woodbridge: Boydell Press, 2007. P. VIII–IX]*

Лл. 4. Схема розвитку шабельних ефесів у Польщі С. Мейера
 [Meyer S. Genealogja szabli polskiej / Stanisław Meyer //
 Broń i Barwa. 1935. №5. S. 99]

ХОЛОДНА ЗБРОЯ										
	МОНОФУНКЦІОНАЛЬНА					ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНА				
	січна	ріжу- ча	колю- ча	удар- на	ручна ме- таль- на	січна	рі- жуча	ко- люча	удар- на	ручна ме- таль- на
Клин- кова						Шабля				
						✓✓✓	✓✓✓	✓✓		
						Кинджал				
						✓✓	✓✓	✓✓✓		
						Ніж				
Древ- кова							✓✓✓	✓✓		
						Ніж металевий				
							✓✓	✓✓		✓✓✓
						Келеп				
									✓✓✓	
Гнуч- ка						Чекан				
						✓✓✓			✓✓	✓✓✓
						Спис				
								✓✓✓		✓✓
						Бойова коса				
Моно- літна						✓✓✓	✓✓✓	✓✓		
						Булава, пернач				
									✓✓✓	
						Бойовий серп				
						✓✓	✓✓✓	✓✓		
Моно- літна						Бердиш				
						✓✓✓	✓✓✓		✓✓✓	
						Кістеня				
									✓✓✓	
						Булава, пернач, булава-колотушка				
									✓✓✓	

Іл. 5. Класифікація холодної зброї, укладена Д. Тоїчкіним [Тоїчкін Д.В. Зброезнавство // Спеціальні історичні дисципліни. Довідник. К.: Либідь, 2008. С. 271]

охопити всю історичну зброю світу [7]. Пізніше Б. Трубніков спробував втілити подібні ідеї у зв'язку з дослідженнями зброярських тавр [8]. Подібним дослідженням притаманна безліч помилок, адже зазвичай неможливо з однаковим успіхом застосовувати єдиний набір класифікаційних критеріїв для зброї різних часів і народів, не кажучи вже про можливість у рівній мірі володіти інформацією з історії зброї усього світу. Не менш важливим є те, що такі класифікації є мертвонародженими від моменту створення, насамперед, через повну незатребуваність подібних систем науковою спільнотою. Значно актуальнішими є енциклопедії зброї, де розглядаються основні, відомі на сьогоднішній день, представники традиційних, усталених на сьогоднішній

день класів історичної зброї. Загалом набір добре розроблених, обмежених у просторі і часі загальноновизнаних типологій наразі здатен задовольнити потреби більшості дослідників. В інших випадках науковці будують власні класифікаційні ряди, що якнайкраще описують досліджуваний матеріал.

Окрему проблему становить класифікація зброярських тавр. Чи не найскладнішим завданням тут є упорядкування відомого матеріалу у такий спосіб, щоб уможливити швидкий та ефективний пошук. Вочевидь це пов'язано з виділенням низки відповідних класифікаційних критеріїв і розробкою комп'ютерної бази даних, адже наявні довідники з цим завданням впоратися, на жаль, досі не можуть. Така дослідницька робота ще попереду.

Отже основні «робочі» схеми більшості зброєзнавчих досліджень оперують локальним матеріалом та відповідними, наразі вже класичними, типологічними рядами укладеними на основі морфологічних та конструктивних особливостей. Як ми вже зазначали, існують загальноприйняті класифікації для *клинкової* зброї різних періодів: бронзової – Сандерс, скіфської – Мелюкової, епохи переселення народів – Бемера, ранньосередньовічної – Петерсена, середньовічної – Гейбіга, Окшотта та чимало інших. Набагато більше проблем з *древковою* зброєю, де фундаментальні класифікації активно розробляються тільки з кінця XX –початку XXI ст. і, наразі, кількість їх дуже невелика.

Застосовані терміни «древкова» та «клинкова», звісно, стосуються найбільш загальної типології зброї, яку так чи інакше використовує більшість дослідників і не тільки в історичному зброєзнавстві. Це найбільш популярна систематизація холодної зброї² за конструктивними ознаками. Отже холодну зброю поділяють на *клинкову* (з клинком), *древкову*, *гнучку* та *монолітну*, з подальшим більш детальним поділом.

Популярним також є поділ холодної зброї за функціональним призначенням, як-то: *ударна*, *січна*, *колосьна*, *різальна*.

Окрім того, у деяких дотичних до історії науках, зокрема криміналістиці використовують також поділ за характером спричинених травм.

Через велику популярність та постійну плутанину в історіографії цих класифікаційних критеріїв мені здалось доцільним поєднати у своїй роботі ці два принципи систематизації зброєзнавчих матеріалів і укласти двовимірну класифікацію холодної зброї: з одного боку, це дозволяє уникнути надмірної складності і ієрархічності, з іншого, – задовольнити обидві поширені системи упорядкування матеріалу (Іл. 5).

Класифікації за оздобленням, символікою та матеріалами розроблялися дуже обмежено для локального матеріалу, їх звісно корелюють із прийнятими у мистецтвознавстві.

² У найбільш загальному вигляді, у світовій історіографії, зброю прийнято поділяти на великі типи вогнепальної, холодної і механічної метальної (або невробалістична), комбінованої.

Отже, у добу активного розвитку міждисциплінарних та спеціальних історичних досліджень, зброя – є одним з найкращих полігонів для відпрацювання методів систематизації матеріалу. Адже у джерелознавчому науковому просторі на сьогодні практично немає такої сфери діяльності, яка б не стосувалась історичної зброї у такий чи інший спосіб. Так, при аналізі зразків клинкової зброї козацької старшини для повноцінної атрибуції нами були залучені фахівці мистецтвознавства, геральдики, генеалогії, фалеристики, палеографії, а також музейники, ювеліри, матеріалознавці та багато інших [6].

Зброєзнавство консолідує навколо себе фахівців самих різних галузей СІД і дозволяє розробляти та поліпшувати класифікаційні методики у тісному співробітництві з фахівцями інших дисциплін.

Список використаних джерел та літератури:

1. *Бехайм В.* Энциклопедия оружия / [пер. с нем. А. Девель и др.]. СПб.: Санкт-Петербург. Оркестр, 1995. 576 с.
2. *Брей У., Трамп Д.* Археологический словарь. М.: Прогресс, 1990. 368 с.
3. *Винклер П. фон.* Оружие: Руководство к истории, описанию и изображению ручного оружия с древнейших времен до начала века. СПб.: Тип. А. Ефрона, 1894. 336 с. (Репринт / М.: Софт-Мастер, 1992).
4. *Клеменц Д.А.* Древности Минусинского Музея. Памятники металлических эпох. Томск: Типография Сибирской газеты, 1886. 186 с.
5. *Петерсон Я.* Норвежские мечи эпохи викингов / [пер. с норвежск.]. СПб.: Альфа-рет, 2005. 352 с.
6. *Тоїчкін Д.В.* Клинкова зброя козацької старшини XVI — першої половини XIX ст.: проблеми атрибуції та класифікації; Інститут історії України НАН України. К.: Ін-т історії України НАНУ, 2013. 464 с.
7. *Трубников Б.Г.* Большой словарь оружия. СПб.: Полигон; М.: АСТ, 1997. 668 с.
8. *Трубников Б.Г.* Оружейные клейма. СПб.: Санкт-Петербург. Оркестр, 2004. – 480 с.
9. *Behmer E.G.* Das Zweischneidige Schwert Der Germanischen Völkerwanderungszeit / Elis Behmer, Ernst Alfred Meyer, Rudolf Narath. Stockholm: Tryckeriaktiebolaget Svea, 1939. 219 s.
10. *Demmin A.* An Illustrated History Of Arms And Armour From The Earliest Period To The Present Time [translated from German by C.C.Black, M.A.]. London: George Bell & Sons, 1877. 596 s.
11. *Geibig A.* Beiträge zur morphologischen Entwicklung des Schwerts im Mittelalter: Eine Analyse des Fundmaterials vom ausgehenden 8. bis zum 12. Jahrhundert aus Sammlungen der Bundesrepublik Deutschland. Noemünster: Wachholtz, 1991. 208 s.
12. *Mańkowski T.* Orient w polskiej kulturze artystycznej. Wrocław – Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1959. 256 s. (Studia z Historii Sztuki; t. VIII); *Mańkowski T.* Sztuka Islamu w Polsce w XVII i XVIII wieku. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1935. 126 s.; *Mańkowski T.* Sztuka Ormian lwowskich. Kraków, 1934. 163 s. (Prace komisji historii sztuki; t. VI, zeszyt I).
13. *Meyer S.* Tatarskie pochodzenie szabel polskich zwanych «ormiańskimi» // Broń i Barwa. 1936. R III, №6. S. 138–142.; *Meyer S.* Trochę uwag o szablach polskich // Broń i Barwa. 1934. R. I, №4. S. 66–72.

14. *Oakeshott E.R.* Records of the Medieval Sword. Woodbridge: Boydell Press, 1991. 316 p.; *Peirce I., Oakeshott E. R.* Swords of the Viking Age. Woodbridge: Boydell Press, 2004. 168 p.
15. *Sandars N.K.* The First Aegean Swords and their Ancestry // American Journal of Archaeology 65 (1961), 17–29; *Sandars N. K.* Later Aegean Bronze Swords // American Journal of Archaeology 67 (1963), 117–153.

Denys Toichkin

*PhD, Senior Researcher in the Specialty Branch historical science
and electronic information resources of the Institute of History
of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

e-mail: denisvt68@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0433-8335

MAJOR PROBLEMS, TASKS AND HISTORY OF CLASSIFICATIONS OF THE HISTORICAL ARMS

The author made brief chronological and thematic review of the history of the typology of historical weapons, demonstrated the shortcomings of early classifications, showed how the professional area of classifiers of weapons has changed over time. The researcher outlined the current problems of the modern weapons typology and also shares his own experience in connection with the research of the general typology of cold steel. Author concluded, that in an era of active development of interdisciplinary and specialized historical research, historical weapons are one of the best training grounds for working out methods of systematizing material.

Keywords: *history of arms and armor, typology, classification.*

Наукове видання

Речі і образи:

матеріали конференції «Спеціальні історичні
дисципліни в контексті “речового” та “візуального”
поворотів європейської гуманітаристики»
(4 жовтня 2019 р., м. Київ)

Упорядники:

Світлана БЛАЩУК, Геннадій БОРЯК, Ольга КОВАЛЕВСЬКА

Відповідальний редактор

Ольга КОВАЛЕВСЬКА

*На обкладинці використано фрагмент картини
Пітера Класа «Ванітас з автопортретом», 1628 р.*

Підписано до друку 19.05.2020 р. Формат 70х100/16.

Ум. друк. арк. 22,0. Обл.-вид. арк. 22,0.

Наклад 300 прим. Зам. 34. 2020 р.

Поліграфічна д-ця Ін-ту історії України НАН України

01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК № 5070 від 23.03.2016 р.

Речі і образи: матеріали конференції «Спеціальні історичні дисципліни в контексті “речового” та “візуального” поворотів європейської гуманітаристики» (4 жовтня 2019 р., м. Київ) / відпов. ред. Ольга Ковалевська ; упоряд. Світлана Блащук, Геннадій Боряк, Ольга Ковалевська. Київ : Ін-т історії України Національної академії наук України, 2020. 368 с. : іл.

ISBN 978-966-02-9230-7

До збірника матеріалів конференції увійшли праці провідних вчених та молодих дослідників, музейних та архівних працівників, які були виголошені у вигляді доповідей під час конференції «Спеціальні історичні дисципліни в контексті “речового” та “візуального” поворотів європейської гуманітаристики» (4 жовтня 2019 р., м. Київ). Зміст представлених досліджень розкриває сучасний стан розвитку спеціальних галузей історичних наук, джерелознавчих та візуальних студій, проблеми теорії та практики СІД, пам’яткоохоронної праці, музейної та архівної репрезентації джерельної бази історії України.

Збірка розрахована на фахівців у галузі спеціальних галузей історичних наук, музейних та архівних працівників, викладачів, аспірантів та студентів ВНЗ гуманітарного профілю.

УДК 930-2